

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Савка Наталя Іванівна,
курсант 2-го курсу ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
науковий керівник: **Стратулат Н.В.,**
професор кафедри правничої лінгвістики
кандидат філологічних наук, доцент

**ДІЄСЛІВНІ НЕОЛОГІЗМИ
В ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»**

Нові умови функціонування української мови для забезпечення комунікативних потреб суспільства сприяють неологізації різних сфер діяльності людини. Оскільки мова, як відомо, – соціальне явище – динамізм є незмінною природною ознакою її існування. Як зазначають мовознавці-сучасники: «...саме постійний розвиток мови, процеси мовних модифікацій, зумовлені суспільними змінами, забезпечують функціонування мови в соціумі» [4, с.11]. Такий перманентний процес мінливості стосується й мови права, особливо законодавчих актів, що є видом писемного мовлення та виразником правової думки державного рівня.

Зміни, зокрема доповнення, що на сьогодні відбуваються в такій важливій соціальній сфері, яка здійснює правозастосовну або правоохоронну функції, не могли не відобразитися на оновленні словникового складу, яким послуговується відповідне законодавство.

З огляду на зазначене постає нагальна потреба в описі інноваційних лексичних одиниць, що з'явилися у поліцейській діяльності у зв'язку зі змінами в законодавстві. Актуальність вибору теми зумовлена необхідністю вивчити неологізми в сфері поліцейської діяльності, що з'явилися у зв'язку з впровадженням Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року як наслідок втрати чинності Закону України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року.

Метою дослідження є аналіз нової лексики в тексті Закону України «Про Національну поліцію». Мета передбачає вирішення таких завдань: вивчити закони України «Про Національну поліцію» та «Про міліцію» щодо різниці в лексичному складі; на основі результатів виявити в мовному матеріалі дієслівні неологізми; дослідити продуктивні словотвірні типи дериваційних дієслівних неологізмів; з'ясувати активні словотворчі елементи, що сприяли появі нових слів.

Різні аспекти функціонування нових мовних одиниць, зокрема в правничому мовленні, у науковій доктрині висвітлено у працях таких дослідників, як Н. Артикуца, С. Гриценко, І. Гнатюк, В. Коломієць, Ю. Прадід, В. Русанівський, Л. Симоненко, О. Стишов, О. Тараненко, А. Токарська, Л. Томіленко, В. Широков, І. Царьова та ін. Проте питання дослідження законодавчих текстів лишається актуальним з-поміж інших важливих напрямів правничої лінгвістики.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СПАНУ

Причини виникнення нової лексики, що забезпечує національне законодавство, є як соціальні (зовнішні), так і лінгвальні (внутрішні). Серед зовнішніх варто назвати виникнення нових понять, різного роду перетворення в соціумі, міжмовні контакти, зміна мовних смаків та ін. Внутрішні пов'язані з системним характером мови, словотворчим потенціалом, мовними антиноміями та ін.

У зв'язку з існуванням різних думок щодо тлумачення поняття неологізму варто окреслити визначення, яке увійшло в основу окресленого аналізу інноваційних лексичних одиниць. У нашому дослідженні скористуємося підходом, що висвітлений у праці В. Коломієць «Розвиток лексики слов'янських мов у післявоєнний період» [3, с.9], де застосовано поняття «хронологічний (відносний) неологізм». Таке поняття розповсюджується на всі нові явища в галузі лексики протягом певного відрізка часу і має суто хронологічний характер. Тобто неологізмами вважаємо такі лексичні одиниці, що є новими в Законі України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року порівняно з вже не чинним Законом України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року.

Найбільший пласт інноваційних входжень завжди становили дериваційні неологізми. Звернемося до характеристики мовного матеріалу саме цього виду інновацій.

Проаналізувавши закони України «Про Національну поліцію» та «Про міліцію України», які відображають основи правоохоронної діяльності, було виявлено значну кількість неологізмів, з-поміж частиномовної належності яких – також лексичні інновації на позначення дії.

Розглянемо виявлені у процесі аналізу дієслівні неологізми, паралельно наводячи ілюстративний матеріал щодо лексичного оточення досліджуваних одиниць. Так, мовний матеріал Закону репрезентує низку дієслівних неологізмів: **дислокуватися** (лат. *locus* – місце) [6]: «...органи та підрозділи, що входять до системи поліції та **дислокуються** в межах Автономної Республіки Крим... підпорядковуються відповідному начальнику Головного управління Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі...» [2]; **ідентифікувати** (лат. *identifico* – ототожнювати) [6]: «Якщо поліцейського неможливо **ідентифікувати** за зовнішніми ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження...» [2]; **ініціювати** (лат. *initium* – початок) [6]: «... керівник органу...зобов'язаний **ініціювати** проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності» [2]; **інформувати** (лат. *informatio* – роз'яснення) [6]: «Поліцейський зобов'язаний...**інформувати** безпосереднього керівника...» [2]; **координувати** (лат. *coordinatio* – узгоджувати) [6]: «Діяльність поліції спрямовується та **координується** Кабінетом Міністрів України...» [2]; **реорганізовувати** (лат. *re* - повторюваність ; франц. *organisation* – організація) [6]: «Територіальні органи поліції утворює, ліквідовує та **реорганізовує** Кабінет Міністрів України...» [2].

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СПІАНУ

Як бачимо, усі виявлені дієслова мають в основі іншомовне походження. Це, зі свого боку, свідчить про тенденцію активного входження запозичень та іншомовних елементів в українську мову, зокрема в мову текстів законодавчого характеру.

Звернімо увагу, що інноваційні дієслова в тексті аналізованого Закону безпосередньо і першочергово, що, власне, природно, пов'язані з діяльністю, яку мають виконувати органи Національної поліції, працівники поліції, або такі дії застосовуються до них.

Варто зазначити, що у творенні дериваційних дієслівних неологізмів, визначених у Законі, найактивнішим виявлено морфологічний спосіб. У межах морфологічного дієслівного словотворення суфіксальний спосіб є найбільш характерним.

Низка лексичних дієслівних одиниць виникла за допомогою суфіксальної морфеми **-ува-** (*юва*) (*ти*). Так, у Законі України «Про Національну поліцію» зафіксовано такі інноваційні лексеми, що утворені шляхом суфіксального способу творення: *ідентифікувати*, *ініціювати*, *інформувати*, *координувати*.

Крім суфіксального способу творення, що виявив значну активність в Законі, звернемо увагу й на префіксально-суфіксальний спосіб творення дієслівних неологізмів. Наприклад, неологічна одиниця *реорганізовувати* виникла за допомогою префіксальної морфеми іншомовного (латинського) походження **ре-**, що позначає або зворотню, або ж повторювану дію, і суфікса **-ува-**.

У деривації дієслів розповсюдженим способом творення є також префіксально-суфіксально-постфіксальний. Ілюструє цей спосіб словотворення інноваційна дієслівна одиниця *дислокуватися*, яка з'явилася внаслідок словотворчої дії декількох морфем. Зазначена лексема є дієсловом, що означає зворотність дії, що, зі свого боку, досягається шляхом додавання префікса **дис-**. Крім того, у словотворчому процесі аналізованого дієслова залучені також суфіксальний елемент **-ува-**, а й також постфіксальна морфема **-ся**.

Як бачимо, словотворчі форманти, за допомогою яких утворенні нові слова, є як власне українські, так і іншомовного походження. Твірні основи, запозичені з інших мов, стали підґрунтям для виникнення нової лексики на позначення дій.

Досліджуваний матеріал свідчить, що поява нових нормативно-правових актів, зокрема законодавчих текстів органів правопорядку, сприяє утворенню неологізмів, які відображають актуальні поняття, що, у свою чергу, потребують вербалізації. Визначено, що нові дієслова, виявлені в Законі України «Про Національну поліцію», слугують для позначення діяльності поліцейського або ж дій правоохоронного органу. Активним способом словотворення інноваційних дієслівних утворень є морфологічний, у межах якого продуктивним визначено суфіксальний спосіб. Інші способи творення, такі як префіксально-суфіксальний та

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

префіксально-суфіксально-постфіксальний, виявились менш продуктивними. Встановлено, що характерною рисою мови права на сьогодні є активне «проникнення» запозичених морфем, які за допомогою словотворчого потенціалу української мови адаптуються від її систему, породжуючи нові словесні форми, що є загальною тенденцією сучасного лінгвального розвитку.

Список вивкористаних джерел

1. Закон України «Про міліцію». Режим доступу до джерела: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text>.
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. Режим доступу до джерела: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Коломієць В. Т. Словотвір неологізмів у слов'янських мовах. *Мовознавство*. 1973. № 2. С.3-19.
4. Лінгвістично-інформаційні студії: Праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. Т. 3 : Тлумачна лексикографія. Кн. 3 : Динаміка лексико-семантичного складу Словника української мови у двадцяти томах / В. А. Широков та ін. Київ : Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2018. 230 с.
5. Словник української мови у 20 томах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>.
6. Тлумачний словник іншомовних слів 2001-22, Режим доступу до джерела: <https://www.jnsm.com.ua/sis/pro.shtml>.

Гузенко Євгеній Володимирович
кандидат психологічних наук,
доцент, старший викладач кафедри
тактичної підготовки ННІ №3 НАВС,
підполковник поліції

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА БЛОКПОСТАХ ПІД ЧАС ПЕРЕВІРКИ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ТА ОКРЕМИХ ОСІБ

Огляд автомобіля є потенційно небезпечним як для тих, хто оглядає, так й для тих, хто знаходиться навколо, тому зазвичай проводиться кількома особами. Позиція «контакт-прикриття». Щоб полегшити собі роботу, транспортний засіб умовно слід поділити на зони огляду: «зовнішня зона», «зона під автомобілем», «внутрішня зона», «багажник», «двигун». Під час огляду зброя повинна бути у готовності та заряджена, а поліцейські повинні знаходитись один від одного на відстанях, що дозволяють прикриття та розпізнавання сигналів комунікації, при чому, уникати появи на лініях ведення вогню партнерами. Основна зброя у того, хто перевіряє